HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ולא מילה שלא בזמנה הבאה מק"ו רב אשי אמר [1]שבתון די"ט עשה הוא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה: **מתני'** כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך וראשי כנפים והסחוסים: **גמ'** רבה רמי תנן כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך ושאינו נאכל לא אימא סיפא ראשי כנפים והסחוסים והא הני לא מתאכלי בשור הגדול אלא תנאי היא והכי קתני כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך ושאינו נאכל לא וי"א אף ראשי כנפים והסחוסים רבא אמר מה הן קתני והכי קתני [א]כל הנאכל בשור הגדול בשלקא יאכל בגדי הרך בצלי ומה הן ראשי כנפים והסחוסי' תניא כוותיה דרבא כל הנאכל בשור הגדול בשלקא יאכל בגדי הרך בצלי ומה הן ראשי כנפים והסחוסים וגידין הרכין נידונין כבשר (א)איתמר גידין שסופן להקשות רבי יוחנן אמר נמנין עליהן בפסח ריש לקיש אמר [ב]אין נמנין עליהן בפסח ר' יוחנן אמר נמנין עליהן בתר השתא אזלינן ריש לקיש אמר אין נמנין עליהן בתר בסוף אזלינן איתיביה ריש לקיש לר' יוחנן כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך ומה הן ראשי כנפים והסחוסים הני אין אבל גידין שסופן להקשות לא א"ל תנא הני וה"ה להנך הני מ"ט דהא מתאכלי בשור הגדול בשלקא הנך נמי מתאכלי בשור הגדול בשלקא א"ל ר' ירמיה לרבי אבין כי אזלת לקמיה דר' אבהו רמי ליה מי אמר רבי יוחנן גידין שסופן להקשו' נמנין עליהן בפסח אלמא בתר השתא אזלינן והא (ב)בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן עור הראש של עגל הרך מהו שיטמא ואמר לו אין מטמא אלמא בתר בסוף אזלינן א"ל (ג)דרמא לך הא לא חש לקמחיה הא הדר ביה רבי יוחנן לגבי דריש לקיש וא"ל (ד)אל תקניטני שבלשון יחיד אני שונה אותה: **מתני'** [ג]השובר את העצם בפסח הטהור הרי זה לוקה ארבעים (ה)[ד]אבל המותיר בטהור והשובר בטמא אינו לוקה את הארבעים: **גמ'** בשלמא מותיר בטהור (ו)דתניא [2]לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר וגו' בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקה דברי רבי יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו אלא שובר בטמא מנלן דאמר קרא [3]ועצם לא תשברו בו (ז)בו בכשר ולא בפסול ת"ר ועצם לא תשברו בו בו בכשר ולא בפסול ר' אומר [3]בבית אחד יאכל ועצם לא תשברו בו כל הראוי לאכילה יש בו משום שבירת עצם ושאין ראוי לאכילה אין בו משום שבירת עצם מאי בינייהו א"ר ירמיה פסח הבא בטומאה איכא בינייהו למ"ד כשר

האי

ולא מילה שלא בזמנה. דאי לא ממעט קרא אתיא בק"ו לדחות ומה לרעת שדוחה את העבודה ועבודה דוחה את השבת מילה אף שלא בזמנה דוחה אותה אפילו במקום בהרת יקוץ בהרתו שבת שנדחת מפני עבודה אינו דין שתהא מילה דוחה ואתא קרא ומיעטה דכיון דשלא בזמנה היא כגון גר שנתגייר וקטן שנאנס אביו ועבר זמנה נשהויה למחר. וגבי שריפת פסול קדשים נמי כמילה שלא בזמנה דאפשר לשהוייה דמי: **שבתון דיום טוב עשה הוא.** דמשמע שבות והוה ליה י"ט עשה ולא תעשה: **מתני' כל הנאכל בשור הגדול כו'.** שכבר הוקשה כל מה שעתיד להקשות בו: **יאכל בגדי הרך.** ראוי לאכילה בפסח בן שמנה ימים אבל מה שאין נאכל בשור הגדול אין נמנין עליו בפסח אע"פ שעכשיו רך הוא עתיד להקשות בסופו: **וראשי כנפים והסחוסים.** שקורין טיברו"ס שבראש גף הכתף אשפרלו"ן והסחוסין שאר הסחוס שבו כגון תנוך האוזן והסחוסי החזה והצלעות הקטנות שבסוף השדרה: **גמ' וי"א אף ראשי כנפים והסחוסין.** הואיל ובשור הגדול גופיה מתאכלו בשליקה בישול יתר: **מה הן קתני והכי קאמר כל הנאכל בשור הגדול בשליקה יאכל בגדי הרך צלי ומה הן ראשי כנפים והסחוסין: גידים שסופן להקשות.** גידי צואר ובגדי וטלה הן רכים אבל אם היה מזקין סופן להיות קשים: **ר' יוחנן אומר כו'.** וגידים הרכין דקתני בהך ברייתא נידונין כבשר לר' יוחנן משמע לי' דרכין השתא ולריש לקיש משמע ליה בשאר גידים דרכין לעולם: **הני אין.** דס"ד מדפריש מה הן דוקא קאמר: **הני מ"ט.** פירושא הוא ומסקנא דתירוצא: **עגל הרך.** מפרש בהעור והרוטב(ח) כל זמן שיונק ועור ראשו רך מולגין אותו ונאכל עמו: **מהו שיטמא.** טומאת אוכלין בתר השתא אזלינן ומטמא או בתר בסוף אזלינן ואינו מטמא: **לא חש לקמחיה.** למה שהוא טוחן אם חטין אם פסולת: **הא הדר ביה ר' יוחנן.** מהא דגידין שסופן להקשות כדאמר בשילהי בהמה המקשה (חולין עז.) ופשטינן לה מהא דהעור והרוטב דכי פשיט ליה רבי יוחנן עלה דההיא אין מטמא ואותביה ריש לקיש ממתני' דהעור והרוטב דקתני אילו שעורותיהם כבשרן עור הראש של עגל הרך אלמא דבתר השתא אזלינן וא"ל רבי יוחנן אל תקניטני באותה משנה שבלשון יחיד אני שונה אותה אלמא מעיקרא הוה סמיך ר' יוחנן עליה ופליג בגידין שסופן להקשות ואידכר דיחידאה היא והדר ביה: **מתני' אבל המותיר בטהור.** אפילו בטהור והשובר בטמא אינו לוקה (א) המותיר משום לא תותירו ולא שובר בטמא משום לא תשברו וטעמא מפרש בגמרא: **גמ' בא הכתוב כו'.** כל לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו דמשמע זו היא תקנתו אם תעבור על הלאו עשה זאת והינצל ועוד דלא דמי ללאו דחסימה שהמלקות נסמך לו(ט):

האי

ולא מילה שלא בזמנה דאתיא בק"ו. פירש בקונ' ומה לרעת שדוחה את העבודה ועבודה דוחה את השבת וקשה דרבא לית ליה האי ק"ו בפ' ר' אליעזר דמילה (שבת קלג:) דקסבר דהא דצרעת דוחה עבודה לא משום חומרא דצרעת אלא משום דגברא דלא חזי ור"ח פי' ק"ו ומה אוכל נפש שלא נכרתו עליו י"ג בריתות דוחה י"ט כו' ויש להשיב מה לאוכל נפש שכן מצוה עוברת שלמחר לא יהיה מצוה עליה ואומר ר"י דאיכא למיעבד ק"ו מנדרים ונדבות דדחו י"ט אע"פ שלא נכרתו עליהן י"ג בריתות וסבר רבא דקריבין בי"ט וליכא למיפרך מה לנדרים ונדבות שכן צורך גבוה כדפריך בפ' ר' אליעזר דמילה (שם דף קלא.) מה לעומר ושתי הלחם כו' דלאו חובה נינהו ואפילו חטאות ואשמות לא מיקרו צורך גבוה כיון דאי לאו דחטא לא בעו לאיתויינהו ונראה דרבא אית ליה הא דרב אשי די"ט עשה ולא תעשה ולהכי איצטריך ק"ו דאי לאו ק"ו לא הוה צריך למיסר וכן משמע בפ"ק דביצה (דף ח:) דפריך גבי אפר כירה מוכן לודאי כו' סוף סוף י"ט עשה הוא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה אלא אמר רבא כו' משמע דרבא אית ליה די"ט עשה הוא והשתא לבדו לא איצטריך לשריפת קדשים אלא על מילה דאיכא ק"ו אמר רבא פרק (י)(אם לא הביא) (דף קלג.) וגמרא מייתי לה הכא אשריפת קדשים דממילא ממעטי ורב אשי לא קאי למיפלג ארבא אלא מילתא דנפשיה קאמר ואקדשים קאי ואפילו אמילה כדמשמע בהם לא הביא דלית ליה קל וחומר: **גידין** שסופן להקשות. פי' בקו' גידי צואר ואין נראה לריב"א דהא משמע דהשתא הם רכים כבשר לגמרי ואפי' ר"ל לא פסיל להו אלא משום בסוף ולעיל קאמר אלא פשיטא בגידי צואר משמע שהם רגילין להיות נותר ואין ראוין ליאכל כמו עצמות אלא נראה דהיינו גידי שדרה וגידים הרכים דקתני בברייתא איירי בגידי בשר דלכ"ע הוו כבשר: **הואיל** ומתאכלי בשור הגדול בשלקא. והשתא [א]לא אזיל רבי יוחנן בתר השתא אלא בדבר הנאכל בשור הגדול בשלקא[ב] וא"ת ור"ל מאי פריך ליה לר' יוחנן אדרבה תיקשי לדידיה דמוכח בברייתא דבדבר הנאכל בשור הגדול בשלקא אזלינן בתר השתא ויש לומר דסבר ר"ל דראשי כנפים והסחוסין יש עליהם שם בשר יותר מבגידים[ג] ופריך לרבי יוחנן מדלא נקט בברייתא גידים דהוי רבותא טפי ור' יוחנן משני דאין רבותא כלל מה שאין בהן טעם בשר כל כך דהא אם היו רכים לעולם לא היה פוסלן הילכך כיון דמתאכלי בשלקא נימנין עליהן כמו ראשי כנפים והסחוסים ורשב"א מפרש טעמא דריש לקיש דגידים לא דמו לראשי כנפים והסחוסים דגידים סופן להקשות בגדי עצמו אבל ראשי כנפים והסחוסים אין סופם להקשות בגדי לעולם אלא בשור הגדול דוקא ולא שייך למיזל בהו בתר בסוף כיון דבגדי וטלה הם רכים לעולם: **הא** הדר ביה ר' יוחנן. פירוש מהך דשמעתין כדמוכח בפרק בהמה המקשה (חולין עז.) וקשה לר"י לר"ל דאותביה לר' יוחנן מההיא שעורותיהן כבשרן תיקשי לנפשיה דקסבר גבי פסח בתר בסוף אזלינן והתם אזיל בתר השתא וי"ל שלפי שבעור ראש של עגל הרך יש לו טעם בשר הרבה מגידין וריב"א אומר דבירושלמי פריך דר"ל אר"ל ומשני טעמא דר"ל מקרא ואכלו את הבשר (שמות יב) ולא גידין[ד] ובעור הראש של עגל הרך אזיל בתר דהשתא והכא הוי גזירת הכתוב[ה]:

היתה

מסורת הש"ס

א) חולין דף עו:, ב) חולין דף קכב., ג) [יומא מו. סוכה נד. ע"ש פרש"י יבמות מב:], ד) חולין שם ודף עז. [נה: קלד.], ה) לעיל דף פג. שבועות ג: [מכות יז.], ו) סנהדרין דף סג. שבועות דף ג: מכות דף ד: ודף טו. חולין דף פב: ודף לא. קמא: תמורה דף ד:, ז) [לעיל ע. וש"נ], ח) [חולין קכב.], ט) [דברים כה], י) [צ"ל ר' אליעזר],

תורה אור השלם

1. אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאָסְפְּכֶם אֶת תְּבוּאַת הָאָרֶץ תָּחֹגּוּ אֶת חַג יְיָ שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שַׁבָּתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן: ויקרא כג לט
2. וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהַנֹּתָר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ: שמות יב י
3. בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבָּשָׂר חוּצָה וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ: שמות יב מו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל המותיר וכו' אינו לוקה לא המותיר:

מוסף רש"י

נמנין עליהן בפסח. דאפילו לא נמנה אדם עם החבורה אלא לאכול מהן יצא ידי אכילת פסח (חולין עז.). **לא חש לקמחיה.** למה שהוא טוחן ומוציא מפיו, כלומר לדבורו (יבמות מב:). טוחן ומוציא קובין ואינו חושש, כלומר מרבה דברים שאינם (סוכה נד.). **אל תקניטני.** להשיב לי ממנה (חולין קכב.). **שבלשון יחיד אני שונה אותה.** משנה, ולא בלשון חכמים (שם) כלומר יחידאה היא ולא סבירא לן כוותיה (שם עז.). **המותיר בטהור.** בפסח טהור ובשר (שבועות ג.) וכל שכן בטמא (לעיל פג.). **והשובר.** את העצם (שבועות ג:). **והנותר ממנו עד בקר וגו'.** באש תשרפו. עשה הוא ולאו שניתק לעשה הוא, אין לוקין עליו והמותיר בפסח פטור (חולין פב.). **בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה.** אם תותיר עבור על לאו, באש תשרפנו, עשה זה מעותנו של אחר לאוין, לומר זה עונשו ותקנתו כשרופו (שבועות ג:) דמשמע שזה ענשו של לאו שאם תותירו ישרפנו (סנהדרין סג.) שמשמע תאמר אחריו תקנתו וכפרתו על עבירת הלאו (מכות ד:). **לא מן השם הוא זה.** כלומר טעם זה אינו מן העיקר (סנהדרין סג.) לא מטעם זה הוא פטור (חולין פג.) אין טעם זה עיקר דלאו שניתק לעשה אין לוקין עליו, אלא מפני מה המותיר אינו לוקה לפי שהוא לאו שאין בו מעשה (מכות ד: וכעי"ז שבועות ג.). **דהוה ליה לאו שאין בו מעשה.** ישב לו ולא אכל ומאליו נעשה נותר (חולין פג.).

עין משפט נר מצוה

פו א מיי' פ"י מהל' ק"פ הלכה ט:
פז ב מיי' שם הל' י:
פח ג מיי' שם הלכה א:
פט ד מיי' שם והל' יא:

לעזי רש"י

טיברו"ס [טינרומ"ש]. סחוסים.
אשפרלו"ן [אישפלדו"ן]. עצם השכם.

מוסף תוספות

א. בעי ר' יוחנן תרתי ד'. תוס' שאנ"ץ. ב. דאי לאו הכי אכתי תיקשי ליה ברייתא. שם. ג. ויש להם יותר טעם. שם. ד. משמע לפי הירושלמי דבכל מקום אזיל בתר השתא בר מגבי פסח דכתיב קרא. תוס' חולין עז. ד"ה אל. ה. ולפי הירושלמי אית לן לפרש דהא דקאמר בתר בסוף אזלינן לא מסברא אלא מקרא. תוס' שאנ"ץ.

רבינו חננאל

אוכל נפש שאע"פ שהוא באזהרת שמחה ואינה מצוה דוחה יום טוב. מילה שאע"פ שהיא שלא בזמנה מצוה היא שנכרתו עליה י"ג בריתות וחייב כרת אם לא ימול, אינו דין שידחה יום טוב. ת"ל לבדו ולא מילה שלא בזמנה. ואם מילה שהיא מצוה והמבטלה לגמרי ענוש כרת. ולא עוד אלא שהיא מצוה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות אינה דוחה יום טוב, לא כל שכן שריפת נותר שלא ידחה יום טוב שאפילו ביטלו לגמרי אינו ענוש כרת. רב אשי מפיק ליה מהאי דכתיב ביו"ט שבתון ולא תעשה מלאכה, נמצא ביו"ט עשה שבתון ולא תעשה כמשמעו, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה.

מתני' כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך ראשי הכנפים והסחוסים כו'. וכי כל מי שאינו נאכל בשור הגדול אינו נאכל בגדי הרך, והרי ראשי כנפים והסחוסים שאין נאכלין בשור הגדול שהן כעצמות ובגדי הרך נאכלין. ופריק רבא ואמר הכי קאמר כל הנאכל בשור הגדול שלוק יאכל צלי בגדי הרך, ומה הן ראשי כנפים והסחוסין. תניא כותיה דרבא כל הנאכל בשור הגדול בשלקא כו' עד וגידין הרכין נידונין כבשר. איתמר גידין שסופן להקשות ר' יוחנן אמר נמנין עליהן בפסח דבתר השתא אזלינן, והשתא רכין הן וכבשר הן. וריש לקיש פליג עליה ומותיב עליה ממתני', ושני ליה הכי תנא הני ראשי כנפים והסחוסין הואיל ומתאכלי בשור הגדול בשלקא, והוא הדין לגידים שסופן להקשות, דהני נמי מיתכלי בשור הגדול בשלקא. רמי ליה רבנן קמיה דר' אבהו. מי אמר ר' יוחנן גידין הרכין שסופן להקשות נמנין עליהן בפסח, אלמא כיון דמתאכלי השתא בתר השתא אזלינן וכבשר נינהו, והא בעיא מינה ריש לקיש מר' יוחנן עור הראש של עגל הרך מהו שיטמא, ואמר ליה אינו מטמא, דאלמא בתר בסוף אזלינן. אמר ליה ר' אבהו דרמא לא חש לקמחיה, כלומר אכילתו להפסד הולכת שאינו מתעסק בתורה כראוי לה. בפירוש הדר ר' יוחנן ואמר לריש לקיש בעידנא דאקשינן עליה והתנן אלו שעורותיהן כבשרן ואחד מהן עור הראש של עגל הרך, אמר לו ר' יוחנן משנה זו דברי יחיד הן דברי אלעזר בן יהודה איש אבלים מר' יעקב הם ומפורש בפ' העור והרוטב כי אמר לו רבי יוחנן אל תקניטני בלשון יחיד אני שונה אותה. **מתני'** אבל המותיר בטהור כו'. בשלמא מותיר בטהור אינו לוקה דתניא לא תותירו ממנו עד בקר והנותר וגו', ובא הכתוב כו', לרבי יהודה כדאית ליה ולר' יעקב כדאית ליה. אלא שובר העצם בטמא מנא לן דלא לקי. ופשטינן לה מהא דת"ר ועצם לא תשברו בו בו בכשר ולא בפסול, ר' אומר בבית אחד יאכל ועצם לא תשברו בו, הטהור הראוי לאכילה יש בו שבירת עצם. ואמרינן מכדי תרוייהו אמרי דלא לקי מאי בינייהו. וחלקו בזה, ר' ירמיה אמר פסח